

Statens vegvesen, region sør
Postboks 723 Stoa
4808 Arendal

Endring av utslippstillatelse 2014.0016.T for driftsfasen for tunneler på E134 Damåsen - Saggrenda

Statens vegvesen Region sør har ikke tatt bruk utslippstillatelse 2014.0016.T innen to år etter at tillatelsen trådte i kraft. På bakgrunn av dette må mindre detaljer i tillatelsen endres. Vedtaket om endring av tillatelse kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker.

Fylkesmannen varsler i tillegg vedtak om gebyr på kr 5 300,- for behandling av saken. Frist for å gi uttalelse til det varslede vedtaket er 1. november 2018.

Fylkesmannen viser til e-post fra Statens vegvesen datert 17. september 2018 vedrørende tillatelse 2014.0016.T for utslipp av vann fra drift av tunnelene på E134 Damåsen – Saggrenda, samt e-post datert 2. oktober 2018 som redegjør for hvorfor utslippstillatelsen ikke har blitt tatt i bruk innen to år etter at den trådte i kraft.

Bakgrunn

Statens Vegvesen søkte om utslippstillatelse for både anleggs- og driftsfasen for tunneler på E134 (Damåsen – Saggrenda) i 2013. Utslippstillatelsen for anleggsfasen ble tatt i bruk sommeren 2015, og de siste arbeidene knyttet til denne tillatelsen var ferdige i januar 2018. På grunn av byggetid på over to år ble utslippstillatelsen for driftsfasen (2014.0016.T) ikke tatt i bruk innen to år etter at tillatelsen trådte i kraft. Denne utslippstillatelsen gjelder for utslipp av vann fra drift av de fire tunnelene (Kongsberg, Svartås, Moane og Vollås) på ny E134 mellom Damåsen og Saggrenda.

Status for anlegget per dags dato er at alle tunnelene er ferdig drevet, og at de planlegges og settes i drift høsten 2019. Prosjektet har ikke endret seg i karakter eller omfang sett i forhold til Statens vegvesen sin tidligere utslippssøknad.

Fylkesmannens vurdering

Utslippstillatelsen 2014.0016.T presiserer at *«Hvis hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen to år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal virksomheten sende Fylkesmannen en redegjørelse for omfanget av virksomheten, slik at Fylkesmannen kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen»*. På bakgrunn av at prosjektet ikke har endret seg i karakter eller omfang sett i forhold til Statens vegvesen sin tidligere utslippssøknad, ser ikke Fylkesmannen det som nødvendig å endre på vilkår for grenseverdier i tillatelsen.

Fylkesmannen velger likevel å endre tillatelsen til *«Hvis hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen fire år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal virksomheten sende Fylkesmannen en redegjørelse for omfanget av virksomheten, slik at Fylkesmannen kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen»*. Fylkesmannen endrer også tillatelsen slik at den er gyldig fra 4. oktober 2018.

Vedtaket om endring av tillatelse er hjemlet i *Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av vann fra drift av tunnelene på E134 Damåsen – Saggrenda for Statens vegvesen Region sør* (2014.0016.T).

Klagegang

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal sendes til Fylkesmannen. Klagen må inneholde opplysninger om hvilket vedtak som påklages, årsaken til klagen, hvilke endringer som ønskes og eventuelt andre opplysninger som kan ha betydning for vurdering av klagen. Partene i saken har adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Den som klager kan be om at iverksettelsen av vedtaket utsettes.

Varsel om gebyr

Fylkesmannen er pålagt å ta gebyr for endring av tillatelser. Vi varsler derfor følgende vedtak: Statens vegvesen Region sør skal betale kr 5300,- i gebyr for endring av tillatelsen. Hjemmel for vedtaket er forurensningsforskriften § 39-3, jf. § 39-4. Faktura med innbetalingsblankett ettersendes.

Saksgang for varslede vedtak

Fylkesmannen forhåndsvarsler vedtaket etter forvaltningsloven § 16. Hvis virksomheten mener vi forhåndsvarsler vedtaket på feil grunnlag, eller at det er flere opplysninger som skal legges til grunn før vi fatter vedtaket, ber vi om at melding sendes til Fylkesmannen. Hvis det ikke har kommet nye opplysninger til saken innen fristen vil vi fatte vedtaket. Vi vil gi melding om dette i eget brev. Frist for å gi uttalelse til det varslede vedtaket er 1. november 2018.

Med hilsen

Hilde Sundt Skålevåg
fagsjef

Andreas Røed
rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift

Vedlegg

1 Tillatelse 2014.0016.T

Statens vegvesen
Serviceboks 723
4808 ARENDAL

Endret tillatelse til utslipp av vann fra drift av Vollåstunnelen på ny E134 Damåsen - Saggrenda i Kongsberg kommune

Fylkesmannen endrer utslippstillatelsen av 21. februar 2014 for ny E134 Damåsen – Saggrenda. Statens vegvesen søkte om å slippe vann fra drift av Vollåstunnelen til Lassedalsbekken i stedet for til Kobberbergselva. Fylkesmannen har ingen innvendinger til endringen, forutsatt at de planlagte driftsrutinene følges. Vi varsler vedtak om gebyr for saksbehandlingen. Frist for uttalelse til varselet er 20. mai 2014. Vedtaket om endring av tillatelsen kan påklages til Miljødirektoratet.

Bakgrunn

Fylkesmannen gav i brev av 21. februar 2014 en felles tillatelse til utslipp av vann fra drift tunnelene på ny E134 mellom Damåsen i Øvre Eiker kommune og Saggrenda i Kongsberg kommune. Vannet fra tunnelene skal føres gjennom oljeutskiller og sedimenteringsbasseng før det slippes til vassdrag. Fra Gamlegrendåstunnelen og Svartåstunnelen skal det føres til Numedalslågen, og fra Moanetunnelen og Vollåstunnelen til Kobberbergselva. Statens vegvesen søkte i brev av 11. mars 2014 om å slippe vannet fra Vollåstunnelen til Lassedalsbekken i stedet.

Vannet fra tunnelen skal gjennom det samme rensesystemet. Forskjellen er at vannet ikke ledes langt gjennom rør til Kobberbergselva, men i stedet slippes ut i Lassedalsbekken. Denne bekken treffer Kobberbergselva rett oppstrøms området der ny E134 vil krysse elva. Tunnelen er 500 m lang og skal bare vaskes en gang i året. De totale utslippene i løpet av et år er derfor relativt sett små.

Lassedalsbekken er en middels stor bekk med sikker vannføring hele året. Den er imidlertid ikke fiskeførende og det forekommer episoder med utslipp av metaller og lav pH. Dette kobles til eksisterende avrenning fra gamle gruver og tidvis lav vannføring. Statens vegvesen presiserer at driftsrutinene skal omfatte tømning av bassenget kun ved høy vannføring.

Høring

Fylkesmannen mener at det ikke var behov for en ny høringsrunde, ettersom den opprinnelige tillatelsen nylig har vært på høring. Vi fikk da ikke inn noen uttalelser. Endringen påvirker ikke rensesgraden, men hvilken resipient som mottar utslippet. Når vi ser det beregnede utslippetets omfang i sammenheng med resipientens tilstand, anser vi ikke de omsøkte endringene som vesentlige nok til å kreve en ny høring.

Fylkesmannens vurdering

De omsøkte tiltakene gjelder drift av et samfunnsmessig viktig anlegg. Vi har allerede gitt tillatelse til utslipp fra tunnelen, men endringen omfatter en annen primærresipient. Vi vurderer søknaden på bakgrunn av avgjørelsen i den opprinnelige tillatelsen, den innsendte informasjonen og generelle krav til utslipp.

Generelt grunnlag for endring av tillatelsen

Vi har beskrevet utslipp fra veier og tunnelanlegg i vedtaksbrevet til den opprinnelige tillatelsen av 21. februar 2014. Vi viser til dette brevet for generelle vurderinger av belastningen fra tunnelanlegg. Endringen krever en ny vurdering etter krav i vannforskriften, og prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12, som pålagt i § 7 i samme lov. Det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er vurdert og vektlagt i saken. Prinsippene er tatt inn i vurderingen nedenfor.

Kunnskapsgrunnlaget for vurderingen

Området er sjekket i Miljødirektoratets kartløsninger Naturbase og Vassdragsatlas, og i Vann-Nett og NVE Atlas; kartløsningene til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), jf. kravet til kunnskap om naturmangfold i naturmangfoldloven § 8. Det er ikke tilgjengelig en egen karakterisering av Lassedalsbekken i databasene. Fra undersøkelsene gjennomført av Statens vegvesen og Rambøll kommer det likevel frem at Lassedalsbekken er en middels stor bekk som ikke er fiskeførende. Selv om bekken vil bli primærresipient for utslippet, vil det dreie seg om én kortere utslippsperiode i året, som skal kunne tilpasses perioder med høy vannføring. Etersom tunnelen er relativt kort og de totale utslippene vil kunne fortynnes ved å tilpasse utslippstidspunktet, er det lite sannsynlig at det vil oppstå akutte forgiftningsskader. Statens vegvesen må likevel redusere utslippene så langt det lar seg gjøre, slik at den totale belastningen på resipienten ikke blir unødvendig stor.

På bakgrunn av søknadsdokumentene, innhentet informasjon, og Fylkesmannens erfaring mener vi at kravet om kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Beregning av utslipp

Ved fastsetting av vilkårene har Fylkesmannen lagt vekt på hva som kan oppnås med beste tilgjengelige driftsmetoder og teknikker, jf. naturmangfoldloven § 12. Statens vegvesen har gjort beregninger av konsentrasjonen av forurensende komponenter i utslippet, og de totale utslippene fra tunnelen etter rensing. Selv om konsentrasjonene i selve utslippspunktet vil kunne være høye, vil de totale utslippene (per år) ligge langt under grenseverdiene (se tabell 1). Statens vegvesen planlegger å tømme bassenget så nær opptil neste tunnelvask som mulig. Vannet kan dermed bli stående i inntil ett år. Med andre ord vil kun stoffer som er løst i vannet, og som krever mer avanserte rensemetoder, følge med avløpsvannet ut. Siden det vil dreie seg om én utslippsperiode i løpet av året, blir de totale utslippene til resipienten små.

I den opprinnelige søknaden skulle vannet sendes gjennom et rør til et punktutslipp i Kobberbergselva, som er fiskeførende. Lassedalsbekken er i følge rapporten til Statens vegvesen ikke fiskeførende og er allerede påvirket av utslipp fra gruver. Det ligger i tillegg et anlegg for kasserte kjøretøy langs vassdraget, som også kan ha avrenning til bekken. Det skal

derfor ikke være fare for ytterligere skade på liv i Lassedalsbekken ved å slippe avløpsvannet fra tunnelen hit.

Komponent	Vollåsen			
	konsentrasjon i avløpsvann		Etter rensing, per år	
P	3,9	mg/l	192,7	g
Zn	2,03	mg/l	96,9	g
Pb	0,03984	mg/l	2,0	g
Ni	0,057	mg/l	2,9	g
Cu	0,42	mg/l	19,7	g
Benzoapyren	0,00014	mg/l	0,0	g
Cd	0,0024	mg/l	0,1	g
tot-N	8,52	mg/l	438,8	g
SS	900	mg/l	47,3	kg
Cr	0,05	mg/l	2,6	g
tot-16-PAH	0,0091	mg/l	0,5	g
tot-olje	17,46	mg/l	0,9	kg

ⁱ Polysyklisk aromatisk hydrokarbon. Tallene er noe usikre. ⁱⁱ Polyaromatiske hydrokarboner. ⁱⁱⁱ Vannforskriften vedlegg VIII A. Miljøkvalitetsstandarder for EUs prioriterte stoffer og prioritert farlige stoffer i ferskvann og kystvann.

Tabell 1. Konsentrasjoner av forurensende stoffer i avløpsvann etter renseanlegget. Rensegraden er beregnet fra informasjon om konsentrasjon i avløpsvannet før og etter renseanlegget.

Utslippskrav

Det er ikke søkt om endring av utslippskravene som ble stilt i den opprinnelige tillatelsen. Disse forblir uendret.

Samfunnsmessig sammenheng

Statens vegvesen Region sør søker om å slippe ut vann til en mindre resipient enn tidligere omsøkt. Hovedårsaken for søknaden er en betydelig reduksjon i anleggskostnader. Selv om vi ikke mener dette er et godt argument i seg selv, er likevel konsekvensene for vassdraget i dette tilfellet så små at vi mener endringen i seg selv er forsvarlig.

Samlet belastning og føre-var-prinsippet

Vi anser at vi har nok kunnskap om drift av tunneler og resipienten til å vurdere denne saken, jamfør naturmangfoldloven § 8. Det vil kunne forekomme utslipp fra anlegget i forbindelse med vasking eller ulykker, men vi anser det ikke som sannsynlig at området får alvorlige eller irreversible skader som følge av utslipp fra anlegget, jamfør prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10. Som med de andre tunnelene vil ikke et uhell på en vanlig vei ha den samme barrieren mot nærliggende naturressurser.

På grunn av den tilgjengelige informasjonen velger vi å legge mindre vekt på føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9. Tiltakshaver må uansett følge med på utslippene sine og gjøre tiltak dersom konsentrasjonen av forurensende stoffer blir for høy. Dette inkluderer

redusert eller innstilt drift. Vi minner om naturmangfoldloven § 11 om tiltakshavers plikt til å dekke kostnadene ved å unngå hindre eller begrense skade på naturmangfoldet.

Konklusjon

Fylkesmannen mener det er akseptabelt at Statens vegvesen Region sør får endret tillatelsen til å slippe ut vann fra drift av Vollåstunnelen til Lassedalsbekken. Vi mener at de planlagte rensiltakene vil begrense risikoen for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, eller økosystemet, på en tilstrekkelig måte. Vi legger vekt på at tiltaket har stor samfunnsmessig betydning.

Vi forutsetter at virksomheten drives i samsvar med vilkårene i utlippstillatelsen og i forurensningsregelverket for øvrig. Dette inkluderer forutsetningen om at vannet faktisk slippes ut ved høy vannføring og at det får så lang oppholdstid i rensanlegget som mulig. Virksomhetens internkontroll, faktiske drift av anlegget og målinger av utslipp vil kunne bli fulgt opp med tilsyn fra Fylkesmannen.

Vedtak om endring av tillatelse

Fylkesmannen i Buskerud endrer tillatelsen til Statens vegvesen Region sør av 21. februar 2014 til å gjelde utslipp av vann fra drift Vollåstunnelen til Lassedalsbekken i Kongsberg kommune.

Punkt 1 om rammer i tillatelsen skal lyde:

1. Rammer

Tillatelsen gjelder forurensning fra utslipp av vann fra drift av de fire tunnelene på E134 Damåsen – Saggrenda. Kravene omfatter utslipp av vann fra Gamlegrendåstunnelen og Svartåstunnelen til Numedalslågen, fra Moanetunnelen til Kobberbergselva og fra Vollåstunnelen til Lassedalsbekken. Tillatelsen forutsetter at anleggene etableres og drives slik som beskrevet i utlippssøknaden.

Ved planer om vesentlige endringer, inkludert utskifting av utstyr, skal virksomheten søke om endring av tillatelsen. Dette gjelder selv om utlippene ligger innenfor de fastsatte utlippsgrensene etter at endringene er gjennomført.

Hvis annet ikke er klart bestemt i denne tillatelsen, skal den ansvarlige til enhver tid drive virksomheten i samsvar med alle relevante krav i det gjeldende forurensningsregelverket.

Hjemmel for vedtaket om endring er forurensningsloven §§ 18 og 29, jmfør § 16.

Klageadgang

Vedtaket om endring av tillatelsen kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker, jmfør forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen sendes til Fylkesmannen. Klagen må inneholde opplysninger om hvilket vedtak som påklages, årsaken til klagen, hvilke endringer som ønskes og eventuelt andre opplysninger som kan ha betydning for vurdering av klagen. Partene i saken har adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Den som klager kan

be om at iverksettelsen av vedtaket utsettes. Informasjonsark om klagerett kan lastes ned fra høyremenyen under <http://fylkesmannen.no/Buskerud/Miljo-og-klima/>.

Varsel om gebyr

Fylkesmannen er pålagt å ta gebyr for behandling av søknader om tillatelse etter forurensingsloven. Vi varsler derfor følgende vedtak: Statens vegvesen Region sør skal betale kr 5 500 i gebyr for behandling av søknaden. Hjemmel er forurensningsforskriften § 39-3 jamfør § 39-5. Faktura med innbetalingsblankett ettersendes.

Saksgang for varselet

Fylkesmannen forhåndsvarsler vedtaket etter forvaltningsloven § 16. Hvis bedriften mener at vi forhåndsvarsler vedtaket på feil grunnlag, eller at det er flere opplysninger som skal legges til grunn før vi fatter vedtaket, ber vi om at melding sendes til Fylkesmannen. Hvis det ikke har kommet nye opplysninger til saken innen fristen vil vi fatte vedtaket. Vi vil gi melding om dette i et eget brev. Frist for å gi uttalelse til det varslede vedtaket er **20. mai 2014**.

Kunngjøring

Denne tillatelsen sendes som kopi til parter i henhold til kopilisten. Den endringen av tillatelsen vil bli allment tilgjengelig på Fylkesmannens hjemmeside www.fylkesmannen.no/buskerud, og vil kunngjøres i Laagendalsposten. Virksomheten skal betale kostnaden for kunngjøringen i avisen.

Med hilsen

Øivind Holm
avdelingsdirektør

Kirsten Kleveland

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift

Kopi til:

Kongsberg kommune
Øvre Eiker kommune
Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE

Statens vegvesen Region sør
Serviceboks 723
4808 ARENDAL

Tillatelse til utslipp av vann fra tunneler i driftsperioden til E134 Damåsen - Saggrenda i Kongsberg kommune

Fylkesmannen har mottatt søknad fra Statens vegvesen Region sør om tillatelse til utslipp av vann ved drift av E134 Damåsen - Saggrenda i Kongsberg kommune. Fylkesmannen gir her tillatelse til utslipp i driftsperioden på nærmere vilkår. Virksomheten skal betale kr 20 600 i gebyr for behandling av søknaden. Vedtakene kan påklages til Miljødirektoratet (tidligere Klima- og forurensningsdirektoratet).

Bakgrunn

Fylkesmannen mottok i brev med vedlegg av 25. juli 2013 søknad fra Statens vegvesen Region sør (heretter Statens vegvesen), om utslipp av vann fra drift av fire tunneler på ny E134 mellom Damåsen og Saggrenda. Vi har også mottatt en søknad om anleggsdrift av 29. november 2013, men denne behandles som en separat søknad. I dette dokumentet kommer det imidlertid frem mer informasjon om elvemusling, og det er noe revidert informasjon om sulfidholdige bergarter.

Sammendrag av søknaden

I forbindelse med anlegging av ny E134 vil det bli drevet ut fire tunneler mellom Damåsen i Øvre Eiker kommune og Saggrenda i Kongsberg kommune. Tunnelene vil gå gjennom Gamlegrendåsen, Svartåsen, Moane og Vollåsen i Kongsberg kommune. Drift av tunnelene vil produsere overvann og vaskevann med olje, tungmetaller, salter, PAH, såperester og partikler. Avløpsvannet skal renses gjennom oljeutskiller med sandfang og sedimenteringsbasseng. Det rensede vannet skal deretter ledes ut i Kobberbergselva og Numedalslågen (heretter Lågen).

I berget der Moanetunnelen skal drives viser foreløpige geologiske undersøkelser at det kan være forekomster av sulfidholdig gneis. Opprinnelig var det mistanker om at Vollåsen også kunne ha slike forekomster, men dette er revidert i anleggssøknaden. I e-post 24. januar 2014 fikk vi tilbakemelding på at det i borekjernen fra tunnellopet ikke er funnet noen slike forekomster. Statens vegvesen påpeker at dette ikke betyr at det ikke vil dukke opp, men at risikoen er redusert. Det utarbeides en plan for å håndtere masser med sulfid hvis de skulle forekomme.

Tilleggsopplysninger

I brev av 10. september ba Fylkesmannen Statens vegvesen om tilleggsopplysninger. Vi ønsket en oppsummering av den forventede forurensningen, ettersom datamengden vi mottok i søknaden var omfattende, og en bedre vurdering av utslipp og rensetiltakene.

Gjennom telefonsamtale og svar i e-post av 27. september 2013 fikk vi tilstrekkelig svar på det vi spurte om. I tillegg viser vi til vedlegget til søknad om utslipp fra anleggsfasen (av 29. november 2013), som inneholdt en oppdatert undersøkelse av elvemusling i området. De mindre elvene Fiskumelva og Delerelva skal ikke bli påvirket av utslipp fra driftsfasen, fordi vannet ledes til de større elvene Kobberbergselva og Lågen. Statens vegvesen tar utgangspunkt i den nyeste teknologien basert på rapporter om behandling av avløpsvann. De informerte på telefon om at de har valgt et innelukket renseanlegg både fordi de får mer kontroll på vannmengdene som går inn i systemet og fordi denne løsningen ikke krever anlegging av dammer der salamandere kan etablere seg.

Høring

Søknaden var på offentlig høring fra 15. oktober til 15. november 2013. Vi mottok ingen uttalelser.

Fylkesmannens vurdering

Vurdering av situasjonen

De omsøkte tiltakene gjelder drift av et samfunnsmessig viktig anlegg. Veien som skal anlegges vil føre til kortere gjennomfartstid forbi Kongsberg og mindre trafikk og kødannelse i sentrum. Anlegget er vedtatt bygget og det er derfor ikke et spørsmål om tillatelse for tiltaket skal gis, men på hvilke vilkår. Vi vurderer saken på bakgrunn av den innsendte informasjonen, lignende tillatelser og generelle krav til utslipp.

Det er sannsynlig at trafikken i området stadig vil øke i årene fremover. Det er derfor viktig at anlegget får et rensesystem som vil kunne håndtere utslippene på en god måte også under fremtidige forhold, inkludert klimaendringer. Et lukket system er i utgangspunktet mindre sårbart i dette perspektivet.

Generelt grunnlag for tillatelsen

I tillegg til kravene i forurensningsregelverket og vannforskriften, skal alle saker som berører naturmangfoldet i følge naturmangfoldloven § 7 vurderes etter prinsippene i §§ 8-12 i samme lov. Det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er vurdert og vektlagt i saken. Prinsippene er tatt inn i vurderingen nedenfor.

Forurensningslovverket

Normale veianlegg er ikke omfattet av kravet om utslippstillatelse. Vi anser likevel utslipp fra tunnelanlegg som en egen kategori. Utslippene fra veier inkluderer tungmetaller, PAH og salter fra veisalting om vinteren. Forurensninger fra en tunnel vil konsentreres opp på en annen måte enn langs åpne veier, spesielt i forbindelse med vasking av tunnelen, og avrenningen vil skje som et punktutslipp. I tillegg tilfører vaskingen såpestoffer som må brytes ned for ikke å skape akutte forgiftningssituasjoner i vann og vassdrag. I

Vegdirektoratets rapport nr. 50 i 2012 kom det frem at det spesielt er et problem med forhøyede konsentrasjoner av kobber og nikkel ved avrenning fra veianlegg til innsjøer. Selv om det her er snakk om utslipp til elver med god vannføring, vil utslippet fortsatt bidra med noen kilo tungmetaller i løpet av et år. I praksis foregår liknede utslipp fra veinettet «overalt», men vi ønsker å redusere utslippene av skadelige stoffer der vi kan. Et punktutslipp som det som er planlagt, skaper en god mulighet for utslippsreduksjon. For å kunne følge opp vannforskriften § 4 om miljømål for overflatevann, som sier at «*tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemiske tilstand*», settes det stadig strengere krav til rensing av utslipp før avløpsvann møter vann og vassdrag.

På grunn av typen anlegg og resipient har Fylkesmannen vurdert at driften i dette tilfellet er søknadspliktig etter forurensningsloven §§ 7 og 11.

Kunnskapsgrunnlaget for vurderingen

Når det gjelder kravet til kunnskap om naturmangfold i naturmangfoldloven § 8, viser vi til at det er søkt om anlegging av et nytt nasjonalt veianlegg i et område som allerede har betydelig gjennomgangstrafikk. Utslippspunktet vil være i den vestlige enden av tunnelen. Området er sjekket i Miljødirektoratets kartløsninger Naturbase og Vassdragsatlas, og i Vann- Nett og NVE Atlas; kartløsningene til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Lågen er karakterisert som en kalkfattig, klar vannforekomst, mens Kobberbergselva er kalkfattig og humøs. Det er gjennom undersøkelser av elva i 2010 og 2013 ikke påvist forekomster av elvemusling rundt utslippspunktene eller nedover i elvene. Begge elvene er registrert med moderat økologisk tilstand. Tiltaket vil hovedsakelig dreie seg om utslipp til vann, og det er derfor lagt størst vekt på informasjonen om vannmiljøet.

Elvene, og spesielt Lågen, representerer såpass store vannmasser at det nok vil være små problemer med akutte forgiftningsskader. Statens vegvesen må likevel redusere utslippene så langt det lar seg gjøre, slik at den totale belastningen på resipienten ikke blir unødvendig stor. Over tid vil anlegget uansett utgjøre en kilde til utslipp av miljøskadelige stoffer. Vi mener det er grunn til å vurdere måter å redusere dette utslippet så langt det er mulig, spesielt med tanke på at anlegget skal eksistere lenge. I følge søknaden skal avløpsvannet analyseres før det slippes ut, slik at det kan vurderes om vannet bør pumpes ut i puljer. Overvann (bergvann) skal ledes utenom renseanlegget og kobles på utløpet slik at det rensede vaskevannet fortynnes før det når resipienten.

På bakgrunn av søknadsdokumentene, innhentet informasjon, og Fylkesmannens erfaring mener vi at kravet om kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Utslipp og rensemetoder

Ved fastsetting av vilkårene har Fylkesmannen videre lagt vekt på hva som kan oppnås med beste tilgjengelige driftsmetoder og teknikker, jf. naturmangfoldloven § 12. I forbindelse med dette anlegget betyr det hovedsakelig å hindre miljøskadelige utslipp til vann. For denne typen anlegg og aktivitet, der lokaliteten allerede er bestemt, er det ikke lagt vekt på å undersøke om det finnes bedre lokaliteter. Det planlagte renseanlegget består av et sandfang og en slam- og oljeutskiller, før vannet ledes til et sedimenteringsbasseng. Bassenget skal ha kapasitet til å romme maksimal mengde vann beregnet ved en helvask, med bufferkapasitet for utslipp fra en tankbil.

Beregning av utslipp

Statens vegvesen har gjort beregninger av hvor mye forurensning tunnelene vil produsere, og de totale utslippene fra tunnelene etter rensing. Av resultatene kommer det frem at effekten av rensesystemene vil føre til utslipp med følgende konsentrasjon av de ulike komponentene til henholdsvis Numedalslågen (fra Gamlegrendåstunnelen og Svartåstunnelen) og Kobberbergelva (fra Moanetunnelen og Vollåstunnelen):

Komponent	Konsentrasjon i avløpsvann (mg/l)		Rensegrad	Krav i ferskvann årlig/ maks. (µg/l) ⁱⁱⁱ
	Numedalslågen	Kobberbergselva		
Benzoapyren ⁱ	0,00014	0,00014	86 %	0,05/0,1
Bly (Pb)	0,02112	0,04008	76 %	7,2/ Ikke oppgitt
Fosfor (P)	1,95	3,9	61 %	ingen
Kadmium (Cd)	0,0012	0,0024	60 %	0,08/ 0,45
Kobber (Cu)	0	0,42	58 %	ingen
Krom (Cr)	0,0265	0,0502	80 %	ingen
Nikkel (Ni)	0,0303	0,0573	70 %	20/ Ikke oppgitt
Partikler	450	900	85 %	ingen
Sink (Zn)	1,015	2,03	71 %	ingen
Total olje	9,27	17,64	82 %	ingen
Totalt 16-PAH ⁱⁱ	0,00483	0,00917	86 %	Ikke oppgitt
Totalt nitrogen	4,615	8,52	29 %	ingen

ⁱ Polysyklisk aromatisk hydrokarbon. Tallene er noe usikre. ⁱⁱ Polyaromatiske hydrokarboner. ⁱⁱⁱ Vannforskriften vedlegg VIII A. Miljøkvalitetsstandarder for EUs prioriterte stoffer og prioritert farlige stoffer i ferskvann og kystvann.

Tabell 1. Konsentrasjoner av forurensende stoffer i avløpsvann etter rensenanlegget. Rensegraden er beregnet fra informasjon om konsentrasjon i avløpsvannet før og etter rensenanlegget.

Komponent	Total mengde utslipp per år		
		Numedalslågen	Kobberbergselva
Benzoapyren*	g	0,17	0,03
Bly (Pb)	g	33,39	4,93
Fosfor (P)	kg	3,16	0,47
Kadmium (Cd)	g	2,07	0,31
Kobber (Cu)	kg	0,32	0,05
Krom (Cr)	g	41,89	6,19
Nikkel (Ni)	g	47,85	7,07
Partikler	tonn	0,78	0,11
Sink (Zn)	kg	1,59	0,23
Total olje	kg	14,71	2,17
Totalt 16-PAH **	g	7,63	1,13
Totalt nitrogen (tot-N)	kg	7,2	1,06

Tabell 2. Årlig utslipp av forurensende stoffer i avløpsvann etter rensenanlegget.

I følge NVE Atlas er den gjennomsnittlige vannføringen i Lågen 82,04 m³/s. Den er klassifisert som en stor elv med nedbørfelt ned til Kongsberg på 4285,02 km² og et totalt nedbørfelt til havet på 5535,49 km². Kobberbergselva har en gjennomsnittlig vannføring på 3,35 m³/s (en middels stor elv, nedbørfelt på 144,15 km²).

Med grunnlag i dette vil det beregnede utslippet av, for eksempel kadmium, fra tunnelene føre til følgende tilnærmede konsentrasjon i elvevannet etter innblanding:

Maks. [Cd] Lågen = 1,2 µg/l / 82 040 l/s = 0,000015 µg/l/s

Maks. [Cd] Kopperbergselva = 2,4 µg/l / 3350 l/s = 0,000716 µg/l/s

Utslippene vil på bakgrunn av dette være langt under grenseverdiene. Det årlige tilslaget vil også være langt under grenseverdiene.

Forekomster av sulfidholdig gneis

Av korrespondansen med Statens vegvesen kommer det frem at det nå er redusert sannsynlighet for at de støter på sulfidholdige eller andre problematiske bergarter. Vi forventer at det er anleggsfasen, med driving av tunnelen, som er hovedutfordringen i denne sammenhengen. Mens fjellet brytes vil luft og vann komme til og reagere med berget, slik at syre og tungmetaller frigjøres. Dette er en forbigående prosess og fjellet vil etter hvert stabilisere seg. Veggene i tunnelen skal i tillegg dekket av sprøytebetong, og bergvannet vil samles og føres ut under kontrollerte forhold. I utgangspunktet skal overvann føres ut separat fra vaskevannet, men i den grad det dukker opp årer med problematiske bergarter vil likevel Statens vegvesen ha mulighet til å håndtere avrenningen.

Fylkesmannens vurdering av krav til utslipp

Regulering av utslipp fra sulfidholdige bergarter

Vi registrerer at Fylkesmannen i Oppland i tillatelse for Grantunnelen av 19. november 2013, setter krav til utslipp av tungmetaller. Dette gjelder utslipp fra driving av alunholdig fjell til elven Vigga, som med en vannføring på 1,52 m³/s (liten til middels stor elv med nedbørfelt på 105,46 km²) er en mindre elv enn Kopperbergselva. I forbindelse med tunnelene i Kongsberg er det eventuelt Moanetunnelen som kan medføre ekstra utslipp. Vi har imidlertid fått tilbakemelding på at sannsynligheten for å treffe på problematiske bergarter er redusert, og mener at det på dette tidspunktet ikke er hensiktsmessig med særskilte krav til slike utslipp. Vi forventer likevel at forholdet er med i risikovurderingen for anlegget, og at det foreligger instruksjoner for håndtering av eventuelle masser og avrenning. Hvis det dukker opp større forekomster enn forventet, vil en endring av utslippstillatelsen være en mulighet. Dette vil vi ta stilling til hvis problemstillingen blir reell. For øvrig mener vi det er tilstrekkelig at Statens vegvesen følger opp rutinen de viser til i søknaden, om å ta prøver av avløpsvannet før utslipp til elven. De vil da kunne kontrollere om vannet skal slippes ut satsvis, slik at den akutte forurensningsbelastningen blir redusert.

Regulering av utslipp fra veitrafikk

Vi setter krav til utslipp av suspendert stoff, både fordi partikler kan føre til nedslamming, men også fordi andre forurensende stoffer binder seg til partikler. Kontroll over utslippet av partikler vil derfor også kunne redusere utslipp av andre miljøbelastende komponenter. I sine

beregninger har Statens vegvesen oppgitt at forventet konsentrasjon av partikler ut fra de forskjellige anleggene er i størrelsesorden 0,00045 og 0,0009 kg/l, altså henholdsvis 450 og 900 mg/l. Vi synes dette er høye verdier for et nytt, permanent renseanlegg, men legger vekt på at det er beregnede verdier, og ikke målte verdier. Vi tar utgangspunkt i tidligere tillatelser og setter grensen til 200 mg/l suspendert stoff.

I tillegg setter vi krav til utslipp av olje og pH. I Miljødirektoratets utslippstillatelse for Follum Eiendom AS av 13. november 2013 henviser de i sin begrunnelse til at «*det er satt utslippsgrense for utslipp av olje fra oljeavskillere på 15 mg/l, som vanligvis oppnås med en godt drevet oljeavskiller*». Siden dette veianlegget er nytt, anser vi det som mulig også for dette anlegget å overholde en slik grense. For krav til pH tar vi utgangspunkt i målte verdier i vassdragene (pH mellom 6 og 8).

Tillatelsen inneholder også krav til rutiner for vedlikehold av renseanlegget.

Samfunnsmessig sammenheng

Statens vegvesen Region sør søker om å slippe ut vann i forbindelse med anlegging av et nasjonalt anlegg. Samtidig skal ikke tiltaket føre til uforholdsmessige ulemper for naboene og omgivelsene generelt. Det har gått mye trafikk i området frem til nå også, men tunnelen vil føre til et punktutslipp, og det vil i tillegg tilføres såpestoffer ved vask av tunnelen. Det er også grunn til å regne med at den totale trafikkmengden over tid vil øke som følge av en forbedret vei. Tiltakshaver skal legge opp til å ikke forverre dagens situasjon vesentlig med tanke på utslipp. Med dagens teknologi skal dette være mulig.

Samlet belastning og føre-var-prinsippet

Vi anser at vi har nok kunnskap om utfordringene forbundet med drift av tunneler til å vurdere denne saken, jamfør naturmangfoldloven § 8. Det vil kunne forekomme utslipp fra anlegget i forbindelse med vasking eller ulykker, men vi anser det ikke som sannsynlig med så store utslipp at området får alvorlige eller irreversible skader, jamfør prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10. Et uhell på en vanlig vei vil til sammenlikning ikke ha samme barrieren mot nærliggende naturressurser.

På grunn av den tilgjengelige informasjonen velger vi å legge mindre vekt på føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9. Tiltakshaver må uansett følge med på utslippene sine og gjøre tiltak dersom konsentrasjonen av forurensende stoffer blir for høy. Dette inkluderer redusert eller innstilt drift. Vi minner om naturmangfoldloven § 11 om tiltakshavers plikt til å dekke kostnadene ved å unngå hindre eller begrense skade på naturmangfoldet.

Konklusjon

Fylkesmannen mener det er akseptabelt at Statens vegvesen Region sør får tillatelse til å slippe ut vann i driftsperioden til E134 Damåsen - Saggrenda. Vi mener at de planlagte rens tiltakene vil begrense risikoen for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, eller økosystemet, på en tilstrekkelig måte. Vi legger vekt på at tiltaket har stor samfunnsmessig betydning.

Vi forutsetter at virksomheten drives i samsvar med vilkårene i utslippstillatelsen og i forurensningsregelverket for øvrig. Virksomhetens internkontroll, faktiske drift av anlegget og målinger av utslipp vil kunne bli fulgt opp med tilsyn fra Fylkesmannen.

Vedtak om tillatelse

1. Fylkesmannen i Buskerud gir Statens vegvesen Region sør tillatelse til utslipp av vann i driftsperioden til E134 Damåsen – Saggrenda i Kongsberg kommune.
2. Fylkesmannen fastsetter nærmere vilkår for tillatelsen. Vi viser til vedlagte tillatelse.

Hjemmel for vedtaket er forurensningsloven §§ 11 og 29, jamfør § 16.

Risikoklasse

Virksomheter med tillatelse etter forurensningsloven skal plasseres i en risikoklasse, jamfør forurensningsforskriften §§ 39-3 og 39-6. Risikoklassen skal angi forurensningspotensialet til virksomheten. Plassering i risikoklasse har betydning for hvor ofte en virksomhet vil bli kontrollert av forurensningsmyndigheten, og for hvor stort gebyr virksomheten må betale for hver inspeksjon. Se tabell 1.

Tabell 1. Grunnlag for fastsettelse av risikoklasse for virksomheter med tillatelse etter forurensningsloven, gjennomsnittlig tilsynsfrekvens og gebyr for kontroll. Med resipient mener vi mottaksstedet for utslipp.

Risikoklasse	Utslipp og potensial for utslipp	Resipient	Kontroll (inspeksjon eller revisjon)	Gebyr for inspeksjon (kr) (per 01.01.14)
1	Stort Stort	Svak Middels	Hvert 2. år	20 700
2	Stort Moderat	God Svak	Hvert 3. år	15 600
3	Moderat Lite	Middels Svak	Hvert 3.–4. år	12 000
4	Moderat Lite	God Middels	Hvert 6.–8. år	4 600

Vi vurderer det slik at utslipp og potensialet for utslipp fra anlegget i forbindelse med er moderat, og at vannresipienten er god. Vi plasserer derfor anlegget i risikoklasse 4.

Vedtak om gebyr

Vi viser til Fylkesmannens e-post til Statens vegvesen Region sør av 24. januar 2014 med utkast til tillatelse. Følg brevet inneholdt et varsel om vedtak om gebyr for behandling av søknaden. Fristen for å gi uttalelse til det varslede vedtaket var 12. februar 2014. Vi har ikke mottatt noen uttalelser til saken. Fylkesmannen fatter derfor følgende vedtak: Statens vegvesen Region sør skal betale 20 600 kr i gebyr for behandling av søknaden. Hjemmel for vedtaket er forurensningsforskriften § 39-3, jamfør § 39-4. Faktura med innbetalingsblankett ettersendes. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker, jmfør forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen sendes til Fylkesmannen. Klagen må inneholde opplysninger om hvilket vedtak som påklages, årsaken til klagen, hvilke endringer som ønskes og eventuelt andre opplysninger som kan ha betydning for vurdering av klagen. Partene i saken har adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Den som klager kan be om at iverksettelsen av vedtaket utsettes. Informasjonsark om klagerett kan lastes ned fra høyremenyen under <http://fylkesmannen.no/Buskerud/Miljo-og-klima/>.

Kunngjøring

Denne tillatelsen sendes som kopi til parter i henhold til kopilisten. Den ferdige tillatelsen vil bli allment tilgjengelig på Fylkesmannens hjemmeside www.fylkesmannen.no/buskerud, og vil kunngjøres i Laagendalsposten. Virksomheten skal betale kostnaden for kunngjøringen i avisen.

Med hilsen

Øivind Holm
avdelingsdirektør

Kirsten Kleveland

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift

Vedlegg:

Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av vann fra drift av E134 Damåsen – Saggrenda i Kongsberg kommune for Statens vegvesen Region sør

Kopi til:

Kongsberg kommune
Øvre Eiker kommune
Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE

Referanser:

Bækken, T. og Haugen, T. 2012. Vegsalt og tungmetaller i innsjøer langs veier i Sør-Norge 2010. Veidirektoratets rapport nr. 50. 63 s.
Fylkesmannen i Hordaland. 2013. Statens vegvesen, Region vest – Løyve etter forurensningslova til utslepp av tunnelvatn frå driving og drift - E134 Stordalen – Etne
Fylkesmannen i Oppland. 2013. Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Statens vegvesen Region øst, Rv. 4 Gran grense til Jaren, Grantunnelen.
Miljødirektoratet. 2013. Tillatelse til produksjon av cellulose/industriflis for Follum Eiendom AS.
Norsk Forening for Fjellsprenningsteknikk. 2009. Behandling og utslipp av driftsvann fra tunnelanlegg. Teknisk rapport nr. 09. 36 s.

Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av vann fra drift av tunnelene på E134 Damåsen – Saggrenda for Statens vegvesen Region sør

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6 § 11, jmfør § 16. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger gitt i søknad av 25. juli 2013 samt opplysninger fremkommet under behandlingen av søknaden. Vilkårene framgår på side 3 til og med side 8.

Tillatelsen gjelder fra 4. oktober 2018.

Hvis hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen fire år etter at tillatelse er trådt i kraft, skal virksomheten sende Fylkesmannen en redegjørelse for omfanget av virksomheten, slik at Fylkesmannen kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Virksomhetsdata

Virksomhetens navn	Statens vegvesen Region sør Drammen kontorsted
Beliggenhet/gateadresse	Tollbugata 2
Postadresse	3044 Drammen
Kommune og fylke	Drammen, Buskerud
Org. nummer (bedrift)	974 726 971
NACE-kode og bransje	84.130

Fylkesmannens referanser

Tillatelsesnummer	Saksnummer ePhorte	Risikoklasse ¹
2014.0016.T	2013/5161	4

Anleggsnavn	Anleggsnummer
E134 Gamlegrendåstunnelen, Damåsen - Saggrenda	0604.0104.01
E134 Svartåstunnelen, Damåsen - Saggrenda	0604.0105.01
E134 Moanetunnelen, Damåsen – Saggrenda	0604.0107.01
E134 Vollåstunnelen, Damåsen - Saggrenda	0604.0106.01

Tillatelse gitt: 21. februar 2014	Endringsnummer: 5947	Sist endret: 04.10.2018
-----------------------------------	----------------------	----------------------------

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift

Øivind Holm
avdelingsdirektør

Kirsten Kleveland

¹ Jmfør forurensningsforskriften kapittel 39 om gebyr til statskassen for arbeid med tillatelser og kontroll etter forurensningsloven

Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	Punkt	Beskrivelse
5947	4.10.2018	På forsiden.	Endring av tillatelsens gyldighet og at dersom tillatelsen ikke tas i bruk innen 4 år fra den trer i kraft, må det sendes en redegjørelse til Fylkesmannen.

Innholdsfortegnelse

1.	Rammer	3
2.	Generelle vilkår	3
2.1	Utslippsbegrensninger	3
2.2	Plikt til å redusere forurensning.....	3
2.3	Plikt til forebyggende vedlikehold	3
2.4	Tiltak ved økt forurensningsfare.....	3
2.5	Internkontroll	4
2.5.1	Risikovurdering og forebyggende tiltak.....	4
2.5.2	Avvikshåndtering	4
3.	Utslippsgrenser.....	4
3.1	Utslipp til vann	4
3.1.1	Sanitæravløpsvann	5
3.2	Støy.....	5
3.3	Støv.....	5
3.4	Grunnforurensning.....	5
4.	Kjemikalier.....	5
5.	Avfall.....	6
5.1	Generelle krav.....	6
6.	Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning	6
6.1	Etablering av beredskap.....	6
6.2	Varsling av akutt forurensning	6
7.	Utslippskontroll.....	7
7.1	Utslippskontroll	7
7.2	Lagring av dokumentasjon fra utslippskontroll.....	7
8.	Ansvarsforhold	7
9.	Eierskifte	8
10.	Nedleggelse	8
11.	Tilsyn.....	8

1. Rammer

Tillatelsen gjelder forurensning fra utslipp av vann fra drift av de fire tunnelene på E134 Damåsen – Saggrenda. Tillatelsen forutsetter at anleggene etableres og drives slik som beskrevet i utslippssøknaden.

Ved planer om vesentlige endringer, inkludert utskifting av utstyr, skal virksomheten søke om endring av tillatelsen. Dette gjelder selv om utslippene ligger innenfor de fastsatte utslippsgrensene etter at endringene er gjennomført.

Hvis annet ikke er klart bestemt i denne tillatelsen, skal den ansvarlige til enhver tid drive virksomheten i samsvar med alle relevante krav i det gjeldende forurensningsregelverket.

2. Generelle vilkår

2.1 Utslippsbegrensninger

De utslippskomponentene fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning er regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsen. Dette gjelder likevel ikke utslipp av stoffer på prioritetslisten, oppført i vedlegg 1. Disse stoffene er blant de mest helse- og miljøfarlige stoffene som er i bruk. Utslipp av disse stoffene er bare tillatt hvis utslippene er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning. Virksomheten skal være spesielt oppmerksom på eventuell fare for utslipp av stoffene på prioritetslisten.

2.2 Plikt til å redusere forurensning

Selv om virksomheten overholder kravene i forurensningsregelverket, skal virksomheten arbeide kontinuerlig for å hindre at forurensning oppstår eller øker, og for å begrense forurensning som finner sted. For å unngå og/eller begrense forurensning og avfallsproblemer skal virksomheten ta utgangspunkt i den teknologien som ut fra en samlet vurdering av nåværende og fremtidig bruk av miljøet og av økonomiske forhold gir de beste resultatene, jmfør forurensningsloven § 2.

2.3 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp skal virksomheten sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. System/rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert, jmfør internkontrollforskriften § 5, 2. ledd punkt 7.

2.4 Tiltak ved økt forurensningsfare

Hvis det oppstår fare for økt forurensning som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner, plikter virksomheten å iverksette tiltak. Tiltakene skal eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, og kan om nødvendig innebære redusert eller innstilt drift.

2.5 Internkontroll

Virksomheten plikter å etablere internkontroll i samsvar med internkontrollforskriften². Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at virksomheten overholder kravene i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Virksomheten plikter å holde internkontrollen oppdatert.

2.5.1 Risikovurdering og forebyggende tiltak

Virksomheten skal vurdere om aktivitetene ved virksomheten kan medføre fare for forurensning av det ytre miljø, jmfør internkontrollforskriften § 5, 2. ledd punkt 6, og vurdere resultatene opp mot akseptabel miljørisiko. Risikovurderingen skal være dokumentert, og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre forurensning av vann, grunn og luft. Ved endringer i driften skal risikovurderingen oppdateres.

Virksomheten skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av forurensning, inkludert akutt forurensning, og de helse- og miljømessige konsekvenser forurensningen kan medføre.

Med utgangspunkt i risikovurderingen skal virksomheten om nødvendig iverksette risikoreducerende tiltak. Både sannsynlighetsreducerende og konsekvensreducerende tiltak skal vurderes. Virksomheten skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene.

2.5.2 Avvikshåndtering

Avvik (brudd på forurensningsregelverket) som er av en viss alvorlighet og/eller som er stadig gjentakende, skal avvikshåndteres i samsvar med bestemmelsene i internkontrollforskriften § 5, 2. ledd punkt 7. Dette inkluderer undersøkelse av årsakene til at avvikene har skjedd, vurdering og iverksetting av strakstiltak for å rette avvikene og vurdering og iverksetting av avbøtende tiltak for å hindre at lignende avvik skal skje på nytt. Avvikshåndteringen skal dokumenteres skriftlig.

3. Utslippsgrenser

3.1 Utslipp til vann

Håndteringen av vann fra anlegget skal sikre at den totale påvirkningen fra aktivitetene ikke overskrider grensene under.

Parameter	Konsentrasjonsgrense
Suspendert stoff	200 mg/l
Olje	15 mg/l
pH	6 - 8

Prosessvann uten miljø- eller helseskadelige stoffer/egenskaper kan slippes til sjø- eller ferskvannsresipient dersom maksimalkonsentrasjon av faststoff/suspendert stoff (SS) i

² Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter – forskrift av 6. desember 1996 nr. 1127 (internkontrollforskriften)

utslippspunktet er under de fastsatte grensene og dersom utslippet ikke medfører nedslamming i resipienten.

Utslipet skal heller ikke påvirke vannkvaliteten i primærresipient slik at tilstandsklassen for resipienten blir varig endret. Den til enhver tid gjeldende veilederen for tilstandsklassifisering av vann skal benyttes ved vurdering av tilstandsklasser.

Dersom prosessvann har helse- eller miljøskadelige stoffer/egenskaper, eller utslippets innhold av faststoff/suspendert stoff er for høyt til å tilfredsstillere kravene over, skal tiltak iverksettes for enten å forbedre renseprosessen eller samle opp og levere prosessvannet til godkjent mottak.

3.1.1 Sanitæravløpsvann

Virksomhetens sanitæravløpsvann skal håndteres i henhold til krav fra Kongsberg kommune.

3.2 Støy

For støy gjelder kapittel 4 i den oppdaterte Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2012), utgitt av Miljøverndepartementet, så langt det er relevant for dette anlegget.

3.3 Støv

Virksomheten skal legge opp aktiviteten på en slik måte at sjenerende støv ikke spres til omgivelsene.

3.4 Grunnforurensning

Virksomheten skal være innrettet slik at det ikke finner sted utslipp til grunnen som kan medføre nevneverdige skader eller ulemper for miljøet.

Virksomheten plikter å holde løpende oversikt over eventuell eksisterende forurenset grunn på virksomhetens område og forurensete sedimenter utenfor, herunder faren for spredning, og vurdere behovet for undersøkelser og tiltak. Forurensningsmyndigheten skal varsles hvis det er grunn til å anta at tiltak vil være nødvendig.

4. Kjemikalier

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, både som råstoff i prosess og som hjelpekjemikalier, for eksempel begroingshindrende midler, vaskemidler, hydraulikkvæsker og brannbekjempningsmidler.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal virksomheten dokumentere at den har foretatt en vurdering av kjemikalienes helse- og miljøegenskaper på bakgrunn av testing eller annen relevant dokumentasjon, jamfør også punkt 2.5 om internkontroll.

Virksomheten plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Skadelige effekter knyttet til produksjon, bruk og endelig disponering av produktet, skal vurderes. Der bedre alternativer finnes, plikter virksomheten å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe³.

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke framstilles, bringes i omsetning, eller brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket⁴.

5. Avfall

5.1 Generelle krav

Virksomheten plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet søkes begrenset mest mulig.

Virksomheten plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldende regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder avfallsforskriften⁵.

Avfall som oppstår i virksomheten skal søkes gjenbrukt i virksomhetens produksjon eller i andres produksjon, eller – for brennbart avfall – søkes utnyttet til energiproduksjon internt/eksternt. Slik utnyttelse må skje i overensstemmelse med gjeldende regler fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, samt krav fastsatt i denne tillatelsen.

6. Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

6.1 Etablering av beredskap

Virksomheten skal etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning. Beredskapen skal være tilpasset den miljørisikoen som virksomheten til enhver tid representerer, jmfør punkt 2.5.1. Beredskapen mot akutt forurensning skal øves minimum en gang per år.

6.2 Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles etter gjeldende forskrift⁶. Virksomheten skal også så snart som mulig underrette Fylkesmannen i slike tilfeller.

³ Jmfør produktkontrollloven av 11.06.1979 nr. 79 § 3a

⁴ Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH) av 30. mai 2008

⁵ Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall av 1. juni 2004 nr. 930

⁶ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 9. juli 1992 nr. 1269

7. Utslippskontroll

7.1 Utslippskontroll

Virksomheten skal gjennomføre målinger av utslipp til vann. Med målinger mener vi prøvetaking, analyse og/eller beregning.

Målinger skal utføres slik at de blir representative for virksomhetens faktiske utslipp, og skal omfatte

- komponenter som er regulert gjennom grenseverdier
- andre komponenter som er omfattet av rapporteringsplikten i henhold til Klima- og forurensningsdirektoratets veileder til virksomhetenes egenrapportering. Veilederen er tilgjengelig på www.klif.no.

Virksomheten skal ha et måleprogram som inngår i virksomhetens dokumenterte internkontroll. Måleprogrammet skal være utarbeidet innen anlegget tas i drift.

Måleprogrammet skal beskrive både prøvetaking, analyse og/eller beregning, herunder:

- prøvetakings- og analysemetode
- valg av måleperioder/ -tidspunkt
- beregningsmodeller og utslippsfaktorer som benyttes
- beregning av usikkerhet i målingene for rapporteringspliktige komponenter

Virksomheten er ansvarlig for at metoder og utførelse er forsvarlig kvalitetssikret, blant annet ved å

- utføre målingene etter Norsk standard. Dersom det ikke finnes, kan internasjonal eller utenlandsk standard benyttes. Fylkesmannen kan etter søknad akseptere at annen metode blir brukt, dersom virksomheten kan dokumentere at den er mer formålstjenlig.
- bruke akkrediterte laboratorier/tjenester når prøvetaking og analyse utføres av eksterne
- kvalitetssikre egne analyser ved å delta i ringtester
- kvalitetssikre egne målinger jevnlig ved verifisering av uavhengig tredjepart
- redusere usikkerheten ved målingene mest mulig

7.2 Lagring av dokumentasjon fra utslippskontroll

Virksomheten skal ta vare på alle prøveresultater og annen dokumentasjon fra kontrollen og overvåkingen av driften. Opplysningene skal lagres i minst fem år, og de skal være tilgjengelig ved kontroll eller på forespørsel fra forurensningsmyndigheten, jmfør forurensningsloven § 50.

8. Ansvarsforhold

Virksomheten er ansvarlig for at kravene i utslippstillatelsen blir overholdt.

Tillatelsen fritar ikke virksomheten for plikt til å innhente tillatelser fra andre myndigheter for andre sider av virksomheten som gjelder for eksempel arbeidsmiljø, brann, elektrisitet, eksplosjonsvern eller smittevern.

Tillatelsen fritar ikke virksomheten for plikt til å betale erstatning for forurensningsskade, jamfør forurensningsloven § 10 og kapittel 8.

9. Eierskifte

Hvis virksomheten overdras til ny eier, skal Fylkesmannen varsles om eierskiftet så snart som mulig og senest én måned etter eierskiftet.

10. Nedleggelse

Hvis anlegget blir nedlagt eller virksomheten stanser for en lengre periode, skal den ansvarlige gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensninger. Hvis anlegget eller virksomheten kan medføre forurensninger etter nedleggelsen eller driftsstansen, skal det i rimelig tid på forhånd gis melding til Fylkesmannen.

Fylkesmannen kan fastsette nærmere hvilke tiltak som er nødvendig for å motvirke forurensning. Fylkesmannen kan pålegge eieren eller brukeren å stille garanti for dekning av framtidige utgifter og mulig erstatningsansvar.

Ved nedleggelse eller stans skal virksomheten sørge for at råvarer, hjelpestoff, halvfabrikata eller ferdige varer, produksjonsutstyr og avfall tas hånd om på forsvarlig måte, herunder at farlig avfall håndteres i henhold til gjeldende forskrift⁷. De tiltak som treffes i denne forbindelse skal rapporteres til Fylkesmannen innen tre måneder etter nedleggelse eller stans. Rapporten skal også inneholde dokumentasjon av disponeringen av kjemikalierester og ubrukte kjemikalier og navn på eventuell(e) kjøper(e).

Ved nedleggelse av en virksomhet skal den ansvarlige sørge for at driftsstedet settes i miljømessig tilfredsstillende stand igjen.

Dersom virksomheten ønskes startet på nytt, skal det gis melding til Fylkesmannen i god tid før start er planlagt.

11. Tilsyn

Virksomheten plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger føre tilsyn med anleggene til enhver tid, jamfør forurensningsloven § 50.

⁷ Avfallsforskriften kapittel 11 om farlig avfall

VEDLEGG 1

Stoffer på prioritetslisten, jmfør punkt 2.1

Prioritetslisten inneholder stoffer og stoffgrupper som er blant de mest helse- og miljøfarlige stoffene som er i bruk. Myndighetenes mål er at bruk og utslipp av disse stoffene skal bli stanset eller vesentlig redusert. Prioritetslisten blir jevnlig gjennomgått og oppdatert. Se www.miljostatus.no.

Metaller og metallforbindelser:

	Forkortelser
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

Organiske forbindelser:

Bromerte flammehemmere:	Vanlige forkortelser
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2',6,6'-tetrabromo-4,4'-isopropyliden difenol)	TBBPA
Klorholdige organiske forbindelser	
1,2-Dikloretan	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C ₁₀ -C ₁₃ (kloralkaner C ₁₀ -C ₁₃)	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C ₁₄ -C ₁₇ (kloralkaner C ₁₄ -C ₁₇)	MCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyler	PCB
Tensidene:	
Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC
Triklorbenzen	TCB
Tetrakloreten	PER
Trikloretan	TRI
Triklosan (2,4,4'-Trichloro-2'-hydroxydiphenyl ether)	
Tris(2-kloretyl)fosfat	TCEP
Nitromuskforbindelser:	
Muskxylen	
Alkylfenoler og alkylfenoletoksyler:	
Nonylfenol og nonylfenoletoksyler	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksyler	OF, OP, OFE, OPE
Dodecylfenol m. isomerer	
2,4,6tri-tert-butylfenol	
Polyfluorerte organiske forbindelser (PFCs)	
Perfluoroktansulfonat (PFOS) og forbindelser som inneholder PFOS	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Perfluoroktansyre (PFOA)	
Tinnorganiske forbindelser:	
Tributyltinn	TBT
Trifenyltinn	TFT, TPT
Polysykliske aromatiske hydrokarboner	PAH
Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)	DEHP
Bisfenol A	BPA
Oktametylsyklotetrasiloksan	D4
Dekametylsyklpentasiloksan	D5